

ÜLKEMİZDE ALTERNATİF TURİZM BİR DALI OLAN EKOTURİZMİ ÇEŞİTLERİNİN BÖLGELERE GÖRE DAĞILIMI VE UYGULAMA ALANLARI

Elif AKPINAR¹, Yahya BULUT¹

¹Atatürk Üniv. Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 25240 Erzurum
eakpinar@atauni.edu.tr; elif25akpinar@hotmail.com
yayyabul@hotmail.com

ÖZET

Son yıllarda turizm, deniz, güneş kum üçgeninin hakim olduğu alışılmış turizmin dışına çıkmakta, diğer turizm çeşitlerine olan talep giderek artış göstermektedir. Turizm sektörünün hızla büyümesi ve çeşitlenmesi, turizm-çevre ilişkisinin önem kazanması ile alternatif turizmin bir dalı olan "Ekoturizm", ülkemizin gelecekte başlıca turizm kaynaklarından biri olmaya adaydır. Yapılan bu çalışmada, ekoturizmin tanımı, kapsamı, hedefi, çıkış amaçları ve ülkemizde bölgelere göre ekoturizm çeşitleri ve uygulama alanları belirlenmiştir. Ayrıca Ekoturizm kapsamında doğal ve kültürel değerlerin korunmasına yönelik son zamanlarda yapılmakta olan çalışmalar irdelenerek, sürdürülebilir bir yaklaşımla doğal çevrenin koruma, kullanma ve gelecek nesillere aktarılması doğrultusunda öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, alternatif turizm, sürdürülebilir turizm, ekoturizm, ekoturizm çeşitleri

REGIONAL DISTRIBUTION OF TYPES OF ECOTOURISM, ONE TYPE OF ALTERNATIVE TOURISM IN TURKEY AND THEIR APPLICATION AREAS

ABSTRACT

In recent years, demands for tourism types other than sea - sun – sand are on the rise. Rapidly increasing and varying tourism sector has caused the relationship between tourism and environment to gain importance. Ecotourism, which is a type of alternative tourism, is a candidate for being main tourism source of Turkey. In the present study, definition, scope, targets and application areas of ecotourism have been determined. In addition, some suggestions have been proposed in the respect of conservation, utilization and transfer of natural environment by evaluating recent studies on the conservation of natural and cultural values in the scope of ecotourism.

Key words: Turkey, alternative tourism, sustainable tourism, ecotourism, ecotourism types

1. GİRİŞ

Dünyanın en gelişmiş endüstrisi olan turizm endüstrisi çok etkili bir potansiyele sahiptir. Ekonomik istikrara bağlı fakat önceden görülebilir bu yoğun büyüme gelecekte de devam edecektir. Turizmin bu büyük potansiyelinden kaynaklanan çeşitli etkileri bazı araştırmacıların dikkatini çekmiştir. Son zamanlarda araştırmacılar turizmin çevre, yerel ekonomi ve yerel kültür üzerine uzun vadeli etkilerini araştırmaya başlamışlardır (Doan, 2000).

Dünyadaki, ekonomik, siyasal, teknolojik gelişmelere paralel olarak, turizmin tüketim şekillerinde de son yıllarda önemli değişimler gözlenmekte, alışılmış tatil anlayışının değişimi ve turizm merkezlerinden uzaklaşma yönünde bir eğilim yaşanmaktadır. Bu yeni eğilime sahip yeni tip turistlerin beklentileri; doğa ile iç içe olan çevreye saygılı, tesislerde ve temiz bir çevrede tatil geçirmek olarak ortaya çıkmaya başlamıştır.

Böylece ülkemiz ekonomisinde oldukça önemli bir konuma sahip olan turizm boyutları giderek daha da artmaktadır. Turizm sektöründe yapılan her türlü harcama, ekonomide bir hareketlilik, canlılık oluşturmakta ve ülke ekonomisini de değişik şekillerde etkilemektedir. Turizmin ülke ekonomisine sağladığı etkilerin düzeyi, aynı zamanda turizm sektörünün gelişme düzeyini göstermektedir (Anonim, 2009a).

Turizm etkinliğine katılan kişi sayısına bakılarak yapılan sınıflandırma kapsamında üç farklı turizm çeşidi ortaya çıkmaktadır (Erdoğan, 2003):

- Bireysel Turizm
- Grup Turizmi
- Kitle Turizmi

Bireysel turizmde, kişi herhangi bir tura veya gruba katılmadan, nereye gideceğini kendisi planlayarak kendi başına veya ailesiyle birlikte seyahati planlar ve yapar. Grup turizmi, birbirini tanıyan bireylerin bir araya gelerek tasarladığı veya bir grup, seyahat acentesi tarafından bireyler bir araya getirilerek yapılan seyahattir. Kitle turizmi, bireysel ve grup turizmini de içeren çeşitli amaçlarla yapılan seyahatler bütünüdür (Erdoğan, 2003).

Ülkemizde uzun yıllar turizm denince akla hep güneş ve deniz gelmiş, özellikle sahillerde milyarlarca dolarlık yatırımlar yapılmıştır. Oysa dünyanın birçok ülkesinde turistik hiçbir değer taşımayan ya da çok az değer taşıyan birçok bölgenin, organik doku veya doğal güzellikler çok iyi korunarak ya da bazı görsel ilaveler ve peyzaj çalışmaları ile turistlerin akımına uğradığı görülmektedir. Aynı şekilde, ülkemiz ve Anadolu'daki pek çok yöre, potansiyel olarak dünya turizmiyle yarışabilecek düzeydedir. Burada yapılması gereken, tarihi doku ve yeterli altyapı ile birlikte turizm açısından potansiyel teşkil eden yeşil alanlar, sulak alanlar, biyolojik çeşitlilik açısından zengin pek çok doğal güzelliklerin yeterince korunarak uyum içerisinde sergilenbilmesidir.

Turizme yönelik bütün rekreasyonel aktivitelerde önemli olan, iyi bir eğitim, işbirliği ve planlamadır. Bir yandan tur operatörleri, turizm acenteleri ve diğer turizm kuruluşları görevini yaparken, diğer yandan kamu kurumlarına, basın ve yayın kuruluşlarına, eğitimcilere, tarımcılara, sanayicilere, mimarlara, esnaflara, bireylere kısacası toplumun her kesimine sorumluluk düşmektedir. Ama şunu unutmamak gerekir ki: alt yapısı sağlanabilen her yerde yerleşim alanı ve sanayi bölgesi kurmak mümkündür. Ancak her alanı turistik bölge yada dinlenme alanı yaparak, kaybolan doğal varlıkları yeniden kazanmak ve bozulan ekolojik dengeyi yeniden düzeltmek çok zordur (Karaman 2002).

Ekolojik dengenin korunması amacıyla ortaya çıkan sürdürülebilirlik kavramı, turizm faaliyetlerinin doğal ve kültürel kaynaklar üzerindeki olumsuz etkilerinin fark edilmesi, turizmin kendi geleceğini tehlikeye attığının anlaşılmasıyla, daha uzun vadeli kullanıma dayanan, doğa turizmi, düşük etkili turizm, yumuşak turizm, doğal yaşam turizmi, yeşil turizm, çevreye dost turizm, özel ilgi turizmi, uygun turizm, sorumlu turizm, ortaklığa dayalı turizm, kırsal turizm, sürdürülebilir turizm, alternatif turizm, ekoturizm gibi farklı isimlerle anılan ve hepsinde temelde dayanağı aynı olan turizm türleri ortaya çıkmıştır (Uçkun ve Türkay, 2003; Akşit, 2007)

2. Alternatif Turizm

Günümüzde birçok kişi doğaya dönük kültürel ağırlıklı otantik turları, standardize olmuş klasik türdeki seyahatleri tercih etmektedir. Alternatif turizm; doğal kaynak stoklarını koruyarak kaliteli bir çevre oluşturmayı ve yöre halkının turizm ile ilgili aktivitelerini kontrol ederek bu yönde ekonomik fayda sağlamayı amaçlamaktadır. Bu nedenle sürdürülebilir gelişimin temelleri ile alternatif turizm kavramları arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır.

Alternatif turizmde, doğa turizmi, çiftlik turizmi gibi seçenekler sürdürülebilir kalkınma için ideal araçlardır. Alternatif turizm kavramı literatürde "yumuşak turizm", "korumacı turizm", "yeşil turizm", doğaya yönelik turizm" ve ekoturizm", "uygun turizm", sürdürülebilir turizm", "ilerleyici turizm" gibi turizm çeşitleri ile birlikte anılmaktadır (Dowling, 1993).

Ülkemiz çeşitli uygarlıklardan kalma paha biçilmez kültür hazineleri, dünyanın çok az ülkesinde bulunan doğa güzellikleri ve iklim farklılıkları ile büyük bir turizm potansiyeline sahiptir. Türkiye, dağları, yaylaları, mağaraları, akarsuları, gölleri, termal kaynakları ile geniş bir turizm yelpazesini oluşturmaktadır. Dünyadaki, hızlı ekonomik, siyasal, teknolojik gelişmeler ve bu gelişmelere paralel olarak, turizm tüketim kalıplarında da son yıllarda önemli bir değişim gözlenmektedir. Giderek lüks turizm hareketlerine katılım azalmakta, bu tür doyum sınırına gelen alışılmış turizm merkezlerinden az da olsa uzaklaşma yönünde bir eğilim yaşanmaktadır. Zamanla daha da belirginleşen yeni tip turist beklentileri, deniz, kum güneş üçgeninden uzak doğa ile iç içe abartılı olmayan tesislerde, bozulmamış ve temiz bir çevrede aktif bir tatil olarak özetlenmektedir (Anonim, 2009a).

Dolayısıyla hem turist profilindeki hem de tüketim kalıplarındaki değişiklikler doğal, kültürel çevrenin koruma, kullanma dengesi içinde kullanımını öngören 'Yumuşak turizm', 'Eko-Turizm', 'Sürdürülebilir Turizm' gibi yeni kavramların oluşmasına neden olmaktadır. Bu yeni turizm kavramlarının özünü, ekonomik yönden verimli, toplumsal açıdan sorumlu ve çevre-doğa bağlamında sorun yaratmayan uygulamalar oluşturmaktadır.

Turizmin çeşitlendirilmesi politikasının bir gereği; ülke geneline ve tüm yıla yaygınlaştırılmasının da bir sonucu olarak pek çok alternatif türler geliştirilmeye çalışılmıştır.

Çevrenin korunmasında turizmin fiziksel planlamasının önemi büyüktür. Sürdürülebilir turizmin geliştirilmesi için turizmin fiziksel planlamasında mekanın rasyonel şekilde kullanılması gerekmektedir (Akşit, 2007).

3. Ekoturizm

Yücel (2002), ekoturizm konusunda çok sayıda tanım mevcut olduğunu ve bu konuda tam bir fikir birliğine varılamadığını belirtmiştir. Ekoturizmin dikkat çekici tanımlarından birini yapan Doğal Hayatı Koruma Vakfı (WWF) ekoturizmi, vahşi doğada doğal çevreye en az etkide bulunan ve bu arada yerel topluluklara ekonomik fayda sağlayan turizm türü olarak tanımlamaktadır. Benzer bir tanımlama ise Dünya Turizm Örgütü (WTO) tarafından şu şekilde yapılmıştır; Sürdürülebilir turizm kalkınması, turizm sektöründe yer alan ev sahipleri ile turist kesimlerinin ihtiyaçlarının bugün var olan kaynakların gelecekte değerlerinin arttırılarak ve korunarak, karşılanmasıdır. Gerçekten de eko-turizm; ekonomik, toplumsal ve estetik gereksinimleri karşılarken çevresel kaynakların

sürekliliğini sağlayarak tatmine dayalı kazançlar aramayı amaç edinen bir turizm yaklaşımıdır (Özbey,

2002). Ekoturizm: yerleşik toplumların bütünlüğüne, varlıklarına saygı göstererek, ekosistemin korunmasına katkı da bulunarak, en azından ekosistemle uyumlu bir şekilde gerçekleştirilen bir tür seyahat deneyimidir. Uluslararası Doğa Koruma Birliği'nin tanımına göre ekoturizm, doğayı ve kültürel kaynakları anlayarak korumayı destekleyen, düşük ziyaretçi etkisi olan ve yerel halka sosyo-ekonomik fayda sağlayan, bozulmamış doğal alanlara çevresel açıdan sorumlu seyahat ve ziyarettir (Kurdoğlu, 2001). Son olarak Uluslar Arası Ekoturizm Topluluğu (TIES) "ekoturizm, çevreyi koruyan ve yerel halkın refahını gözetken, doğal alanlara karşı duyarlı seyahattir" şeklinde tanımlamada bulunmuşlardır (Anonim, 2009a).

Ekoturizm, turizm endüstrisi içinde hızla gelişen bir turizm türü olarak dikkat çekmektedir. Özellikle uluslararası talebin yapısındaki değişiklikler, artan eğitim seviyeleri ve çevre konularına karşı artan ilgi ve bilinç ekoturizm seyahatlerine olan talebi artırmaktadır. Ekoturizm kavramının ortaya çıkması yeni sayılmakla birlikte bu turizm türü kapsamında sayılan faaliyetler çok uzun zamandan beri yapılmaktadır. Ekoturizm, getirdiği ilkelerle doğal alanlara ve hassas ekosistemlere yönelik olarak gerçekleştirilen bu faaliyetleri bir disiplin altına alması bakımından büyük önem taşımaktadır. 2002 yılının Birleşmiş Milletler tarafından "Uluslararası Ekoturizm Yılı" olarak ilan edilmiş olması ekoturizmin taşıdığı önemin bir göstergesidir (Demir ve Çevirgen, 2006).

3.1. Sürdürülebilirlik ve Ekoturizm

Turizm sektörünün var olması ve sürdürülebilirliği turizme kaynak teşkil eden bölgesel ve yerel alanlara özgü doğal ve kültürel değerlerin korunarak kullanılmasıyla gerçekleştirilebilir. Sürdürülebilir gelişme ve aynı zamanda çevreye uyumlu bir yaşam için ekolojik ve ekonomik kararların bir arada ele alınması doğal alanların ve kırsal kesimlerin, geleceğin turizm alanları olarak, turizmin olumsuz çevresel etkisinden korunması, günümüz turizmi içinde turistlerin çevresel sorunlar olmayan ortamlarda, doğa içinde turistik etkinliklere katılması şeklinde gerçekleştirilebilir (Özbey, 2002; Atabay, 1998).

Ekoturizm, doğa temelli turizm endüstrisi içinde hızla büyüyen bir bölümdür ve sürdürülebilir turizmin bir biçimi olduğuna inanılır. Ekoturizm topluluğu ekoturizmi, çevreyi koruyan ve yerel halkın refahını sürdüren, doğal alanlara doğru olan sorumlu turizm olarak tanımlar (Leung vd., 2001, Blamey, 2001). Zaman içerisinde ekoturizm farklı şekillerde ifade edilmiştir. Bunlardan bazıları şunlardır (Erdoğan, 2003):

- Doğaya Dayalı Turizm
- Yumuşak Turizm
- Özel İlgi Turizmi
- Yeşil Turizm
- Sorumlu Turizm
- Alternatif Turizm

Ekoturizm kavramı sürdürülebilirlik tartışmaları ile gündeme gelip popüler olmuştur. Ekoturizm doğa severler ve çevre duyarlılığı olan turistlerin hareketlerinden daha geniş kapsamlı bir konudur. Gerçekte bu olgu, çevresel, ekonomik ve sosyal ilişkiler bütünüdür.

Ekoturizm; 'Eğlenmeyi, doğayı ve kültürel kaynakları anlayarak korumayı destekleyen, düşük ziyaretçi etkisi olan ve yerel halka sosyo-ekonomik fayda sağlayan bozulmamış doğal alanlara çevresel açıdan sorumlu seyahat ve ziyarettir' olarak tarif edilmektedir. Kırsal alanda; doğal ve/veya tarihi çekiciliklerin belli bir ölçüde bulunduğu

yörelerde ana ekonomik uğraşısı tarım olan nüfusun, tarımsal faaliyetlerini sürdürmekle birlikte ziyaretçi konaklayabilecek şekilde yönlendirilerek küçük turizm işletmeciliği yapması sağlanarak alternatif turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır (Akşit, 2007; Yürük, 2003).

Ekoturizm kavramı güçlü bir doğa bağlantısını ve sosyal sorumluluk sağduyusunu birlikte ele almaktadır. Ekoturizm, bir diğer tanıma göre doğal ve kültürel çevreyi, çevreyi koruyarak ve fakat halkın refahını gözeterek, sorumlu seyahat turizmi olarak tanımlanmaktadır (Leung vd., 2001). Ekoturizm ekonomik ve ekolojik verimliliği bir arada taşıyan bir üründür.

3.2. Dünyadaki Eko Turizm Faaliyetleri

Dünyadaki turizm faaliyetlerini yönlendiren, destekleyen ve işbirliğini sağlayan uluslar arası örgüt Dünya Turizm Örgütü (WTO)'dür.

2002 yılı Dünya Turizm Örgütü (WTO) ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) tarafından ekoturizm ve dağlar yılı olarak ilan edilmiştir. Turizmin sosyo- kültürel ve doğal hayata olan olumsuz etkilerinin en aza indirilmesini, doğal ve kültürel kaynakların yoğunlaştığı bölgelere ekonomik katkı sağlanarak o yörenin kalkınmasını ve bilinçlendirilmesini sağlamak gibi amaçlar güdülerek hazırlanmıştır (Yücel, 2002).

2002 yılının Dünya Ekoturizm Yılı olarak ilan edilmesinde; ekoturizmin büyük oranda ekonomik gelişme potansiyeline sahip alanlarda giderek artan bir önem kazanması ve aynı zamanda da ekoturizmin iyi planlandığı, geliştirildiği ve idare edildiği takdirde doğal çevrenin korunması için güçlü bir araç olma özelliği arz etmesi nedenleri önemli bir rol oynamıştır (Erdoğan, 2003).

Dünyadaki hızlı gelişmeler gösteriyor ki geleneksel destinasyonlardan (deniz-kum-güneş) uzaklaşma görülmekte ve turist profili değişmektedir (Avcıkurt ve Alpar, 2003). Bu yeni profilde ekoturist olarak adlandırılan kitlenin 35-54 yaş grubunda, yüksek eğitimli, ortanın üzerinde geliri olan, doğa, kültür ve gastronomiye ilgi duyan kişiler olduğu yapılan istatistiklerde ortaya konulmuştur. Ekoturizm pazarının giderek büyüdüğü 90'li yıllarda, 43 milyon Amerikalının ekoturizm faaliyetine katıldığı, Yunanistan'a gelen 3 milyon İngiliz turistin %19'unun ekoturist olduğu, Fransa'da yılda 15 milyon kişinin trekking yaptığı belirlenmiş, ayrıca Avrupa ülkelerinin pek çoğunun ülke turizmi için ayırdıkları payın önemli bir kısmının bu amaca yönelik harcandığı yapılan araştırmalarda ortaya çıkmıştır (Anonim, 2009a).

3.3. Türkiye'de Eko Turizm Faaliyetleri

Dünyada artık doğayı keşfetmek amaçlı olarak yürütülen ekoturizm, son yıllarda ülkemizde de sık sık gündeme gelmektedir.

Turizm Bakanlığı turizm ürünlerini çeşitlendirmeyi ve kıyı alanları üzerindeki baskıları azaltacak ve turizm sosyo-ekonomik faydalarını daha az gelişmiş bölgelere dağıtacak şekilde tatilleri yaymayı amaçlayan bir politika ortaya koymaktadır. Bu hedefle pek çok proje geliştirilmiştir. Bunlar; Mavi Bayrak Projesi (yeterli yüzme suyu kalitesi ve plaj/ marina hizmetleri açısından genel çevre standartlarının izlenmesini sağlamak amacıyla), Atak Projesi (altyapı eksikliklerini düzeltmek, daha sonra yeni kıyı yönetim yöntemlerini tanımlamak amacıyla), Belek Yönetim Planı, Dağ-Doğa Yürüyüşü Projesi (Trekking), Yayla Turizmi Projesi, Akarsu Turizmi (Kano-Rafting) Projesi, Bisiklet Tur Güzergahlarının Belirlenmesi-Geliştirilmesi Projesi, Atlı Doğa Yürüyüşü Projesi, Mağara Turizmi Projesi, Sportif Olta Balıkçılığı, Kuş Gözlemciliği (Ornitoloji), Botanik (Bitki İnceleme) Projesi gibi (Anonim, 2009a; Bakırcı, 2002; Çağatay vd., 2002).

Ülkemizin, Akdeniz'deki en önemli turizm alanlarından birisi olduğu açıktır. Yaklaşık 8000. km uzunluğundaki sahilleri, çeşitli uygarlıklardan kalan zengin tarihi ve kültürel mirasın yanı sıra iklimsel çeşitliliği nedeniyle olağan üstü bir bioçeşitliliğe sahiptir ve tek başına bütün bir Avrupa kıtası ile karşılaştırılabilir. Örneğin tüm Avrupa'da 500 kuş türü bulunmasına karşılık, Türkiye'de 420 civarında kuş türü tespit edilmiştir. Ayrıca Avrupa'da tespit edilen yaklaşık 12.000 bitki türünden yaklaşık 9.000'i ülkemizedir. Türkiye gerek dağları, ormanları, yaylaları, kıyıları, gölleri, akarsuları gibi doğal varlıkları; gerek flora ve faunası ve gerekse mağaraları ve kanyonları gibi ilginç jeolojik oluşumları açısından diğer ülkelerle kıyaslanamayacak düzeyde bir zenginliğe sahiptir (Yürük, 2003).

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de eko turizm faaliyetleri genelde 'Korunan Alanlar'da (Milli parklar (33 adet), Tabiat Parkları (16 adet), Tabiat Koruma Alanları (35 adet), Tabiat Anıtları (59 adet) gibi.) gelişme göstermektedir. Bunların yanı sıra uluslar arası anlaşmalarla korunan (Ramsar Sitleri) alanlar, doğal sitler, özel çevre koruma bölgeleri de ekoturizme yönelik önemli alanlardır (Anonim, 2009b).

Sahip olduğumuz bu zenginlikler, gündemde olan ekoturizm için ülkemizi oldukça ilgi çekici bir ülke konumuna getirmektedir.

3.4. Ekoturizm Çeşitleri

Ekoturizm çeşitli kıstaslara göre gruplandırılır. Bu kıstaslar turizm kullanılan araçlar (bisiklet, balon, raft, at), gidilen yerin doğası (dağ, yayla, mağara), yapılan etkinliğin özelliği (akarsu, av, bilim, terekking) gibi çeşitlilik gösterir. Ekoturizm kapsamında, yapılan başlıca ekoturizm etkinlikleri şu şekilde sıralanabilir:

3.4.1. Kuş Gözlemciliği:

Kuş gözleme ülkemizde az sayıda insan tarafından bilinmesine rağmen Avrupa ve Kuzey Amerika'da çok yaygındır. ICBP (Uluslar arası Kuş koruma Konseyi), OSME (Orta Doğu Ornitoloji Topluluğu), IWRB (Uluslar arası su kuşları ve Islak Alanlar Araştırma Bürosu), RSBP (Royal Kuş Koruma Topluluğu) gibi kuş gözlemciliğinde önde gelen pek çok profesyonel organizasyon, Avrupa, Asya ve Afrika'da doğal habitatları içinde kuşları gözleyip, bölgelerin kuş toplumlarını ve belli kuş türlerini araştırırlar. Bunların dışında pek çok amatör kuş gözlem toplulukları da doğal ortamda yaban hayatını izlemektedirler.

Farklı 466 kuş türünün bulunduğu Türkiye, üreyen kuşlar açısından Avrupa'nın en zengin ülkesi konumundadır. Farklı habitatların egemen olması, konumu itibari ile kuş göç yolları üzerinde bulunması, sulak alanların zenginliği Türkiye'de kuş çeşitliliğinin yüksek olmasının sebeplerindedir. Bu zenginlik, Türkiye'de kuş gözlemciliğinin; dolayısıyla dünyada öne çıkan alternatif turizm dallarından kuş gözlem turizminin gelişmesine olanak sağlamaktadır (Bekir, 2008).

Yapılan bu çalışma kapsamında ülkemizin farklı bölgelerinde yer alan önemli kuş göç yolları ve buna bağlı kuş gözlem alanları Çizelge 1'de yer almaktadır.

Çizelge 1. Türkiye'nin bölgelere göre önemli kuş gözlem alanları (Anonim, 2009c; Kılıç ve Eken 2004; Anonim, 2009d; Anonim, 2009e; Anonim, 2009f).

Marmara Bölgesi	Meriç Havzası, İğneada Ormanları , Büyükçekmece Gölü, Şile Adaları, İznik Gölü, Uludağ, Ulubat Gölü, Kuş Gölü, Kocaçay Deltası.
Ege Bölgesi	Foça Adaları, Gediz Havzası (Murat Dağı), Demirköprü barajı, Marmara Gölü, Gediz Deltası, İdir Körfezi Adaları, Küçük Menderes Deltası, Burdur Kapalı Havzası (Acıgöl), Karamık Sazlığı, Eber Gölü, Altıntaş Ovası, Türkmenbaba Dağı.
	Çorak Gölü, Karataş Gölü, Varışlı Gölü, Burdur Gölü, Antalya Havzası (Eğridir Gölü),

Akdeniz Bölgesi	Beyşehir Gölü, Göksu Deltası, Aydınçık Adaları, Aladağlar, Tuzla Gölü, Akyatan Gölü, Ağyatan Gölü, Gavur Gölü, Asi Havzaları (Nur Dağları).
İç Anadolu Bölgesi	Akşehir Gölü, Çavuşçu Gölü, Türkmenbaba Dağı, Aliken, Balıkdımı, Uyuz Gölü, Çöl gölü, Mogan Gölü, Kızılcahamam ormanları, Kavaklı Dağı, İnözü Vadisi, Hamam Dağı, Ilgaz Dağları, Palas Gölü, Sultansazlığı, Seyfe Gölü, Beynam Ormanı, Samsam Gölü, Kozanlı Gököl, Kulu Gölü, Ereğli Sazlığı, Karapınar Ovası, Eşmekaya Sazlığı, Beyşehir Gölü, Suğla Gölü, Hotamış Gölü, Bolluk Gölü, Tödürge Gölü, Tuz Gölü, Aladağlar, Meke Gölü.
Karadeniz Bölgesi	Sapanca Gölü, Ilgaz Dağları, Sarıkum Gölü, Kızılırmak Deltası, Yeşilirmak Havzası (Yedikır Barajı), Yeşilirmak Deltası, Doğu Karadeniz ve Çoruh Havzaları (Akkuş Adası), Doğu Karadeniz Dağları.
Doğu Anadolu Bölgesi	Doğu Karadeniz Dağları, Haçlı Gölü, Erzurum Ovası, Bulanık Ovası, Ardahan Ormanı, Çıldır Gölü, Kuyucuk Gölü, Balık Gölü, Doğubayazıt Sazlığı, Nemrut Gölü, Sodali Göl, Ercek Gölü, Van Gölü, Dicle Havzası (Yüksekova), Kuyucuk Gölü.
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	Sarısu Ovası, Dicle Nehri (Karakızı, Dicle, Deve Geçidi, Batman ve Göksu), Fırat Nehri (Karakaya, Atatürk, Birecik ve Kramış Baraj Gölleri), Kartalkaya Baraj Gölü, Azaplı Gölü, Hazar Gölü, Gölbaşı Gölü, Keban Baraj Gölü, İnekli Gölü.

3.4.2. Doğa Yürüyüşü (Trekking):

Trekking, kelime anlamı olarak "uzun ve zorlu yolculuk" demektir. Alp himalaya kıvrım kuşağı üzerinde yer alan ülkemizin dağ ve sıradağları, flora ve faunasıyla çok zengindir. Dolayısıyla dağ-doğa yürüyüşüne elverişli önemli bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyelin planlı bir yaklaşımla turizm olgusu içerisinde değerlendirilmesi, böylece turizmin tür ve aktivitelerinin zenginleştirilerek arz kapasitesinin geliştirilmesi, alternatif turizm alanlarının koruma-kullanma dengesi içerisinde hizmete sunulması, tanıtılması, farklı yörelerin turizmin ekonomik ve sosyal katkılarından yararlandırılması açısından önemlidir (Anonim, 2009i).

Bu doğrultuda, ülkemizde dağ ve doğa yürüyüşüne elverişli alanları, Dağcılık Federasyonu, seyahat acenteleri, yöresel dernekler, rehberler, çeşitli dergi ve bilimsel çalışmalar ve İl Turizm Müdürlükleri'nden alınan bilgiler ışığında tespit edilerek Çizelge 2'de özetlenmiştir.

Çizelge 2. Türkiye'nin bölgelere göre önemli trekking (doğa yürüyüşü) alanları (Anonim, 2009g; Anonim, 2009h; Anonim, 2009i; Anonim, 2009j; Anonim, 2009j).

Marmara Bölgesi	Balıklayalar Kanyonu, Kılıçkaya, Erikli Yaylası ve şelalesi, Su Düşen Şelalesi, İnceğiz Mağaraları ve Mesire Yeri, Dupnisa Mağarası, Uçmakdere, Rumeli Fener Demirciköy, Yuvacık, Maşukiye Keltepe, Sülüklügöl, Uludağ, Gökçeada, Çiçekbaba Dağı, Çiğdem Yaylası, İnönü Yaylası, Tepe Manayır Köyü, Aytepe, İlimbey, Kiyıköy, Kerpe Köyü, Delmece Yaylası, Poyrazlar Gölü, İğneada, Acele Yaylası, Kirazdere (Başkayalar Kanyonu), Kartepe Kuzu Yayla, Kayaüstü Zirvesi, Sultanpınar Yaylası, Erikli Yaylası, Serindere Kanyonu, Menekşe Yaylası, Yanıkdere, Karagöl Yaylası, Doğançay, Çal Deresi, Sansarak Kanyonu, Aygır Deresi, Maden Deresi, Kazankaya, Durusu (Terkos)Gölü, Belgrad Ormanları, Neandrea-Kestanbolantiktaş Ocakları, sapanca yaylası, serinder ve İnönü yaylaları, İznik Gölü.
Ege Bölgesi	Kazdağları (Şahindere Kanyonu), Çamlıbel Köyü, İscehisar, Sarıkız Tepe, Babadağ, Bafa Gölü (Bağarcık Köyü, Beşparmak Dağları, Gölyaka Köyü, Yediler Manastırı), Phryg Vadisi.
Akdeniz Bölgesi	Toros Dağları, Aladağlar (Acıman Yaylası), Lykia Yolu, Köprülü Kanyon, Boklar Dağları, Kapuzbaşı Şelalesi, Uçan 1 ve Uçan 2 Şelaleleri, Pedlemisoss Antik Kenti.
İç Anadolu Bölgesi	Nallıhan, Soğuksu Milli Parkı, Aladağlar, Sokulupınar, Madenboğazi, Kapuzbaşı Şelaleleri, Sarımadenlar, Akşampınar, Emlî Vadisi, Kaldı, Güzeller ve Alaca Zirveleri, Barosama Vadisi, İhlara Vadisi, Elmadağ (Kıbrıs Köyü), Çamlıdere Fosil

	Ormanları, Yenice Ormanları, Karagöl, Meke Krater Gölü, Acıgöl, Şeker Kanyonu, Binkılıç Köyü, Karabük, Phryg Vadisi, Celil Boğazı, Karapınar Kumulları, Kapodokya Parkurları, Emli Vadisi, Barosama.
Karadeniz Bölgesi	Erfelek Şelaleleri, Bolu (Yedigöller), Bolu Yaylaları, Kıbrısçık Yaylaları, Kaynaklar Köyü, Kaçkar Dağları (Çamlıhemşin, Ayder ve İkizdere Yaylaları, Uzungöl, Fırtına Vadisi, Borçka), Abant Gölü, Sumet Göl, Gölcük Gölü, Güzeldere Şelalesi, Sülüklü Göl, Abant-Samandere, Nasraf Ve Dilber Düzü Yaylaları, Sümela manastır, Sarıkum Gölü, Küre Dağları, Ilgarini Mağarası, Ilıca Şelalesi, Verçenik Yaylası (Tatos Gölleri, Kapılı Göller), Verçenik Kaçkar Geçişi, Yukarı Kavra Yaylası (Kaçkar Buzulları), Başyayla (Çiçekligöl), Pokut Yaylası, Beyazsu Yaylası (Yıldızlı Göl), Maçahel-Maral Şelalesi, Yaylalar Köyü (Kindevul Aşığı, Deniz Gölü, Barhal Karagöl, Özgüven Köyü (Ciro Şelalesi), Çamlıbel Yaylası (Güngörmez Dağı Etekleri).
Doğu Anadolu Bölgesi	Narman Kanyonu (Peri Bacaları), Nemrut Kanyonu, Nemrut Kalderası, Kaçkar Dağları, Yeşil Kamp (Ağrı Dağının Güney Tarafları, Süphan Dağı), Verçenik Kaçkar Geçişi, Yedigöl Köyü (Pidasor Yaylası, Hemşin Aşığı), Mal Gölü, Deligöl, Yedigöller (Erzurum-İspir), Süphan Dağı.
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	Şanlıurfa Yaylası, Karaca Dağları, Mardin Dağları, Hasankeyf, Hakkari-Cilo Dağı.

3.4.3. Yayla Turizmi:

Turizmin çeşitlendirilmesi, tüm yıla ve ülke sathına yaygınlaştırılması, değişik yörelerin mevcut turizm potansiyelinin geliştirilerek harekete geçirilmesi yönünde başlatılan çalışmaların önemli bir bölümünü de yayla turizmi oluşturmaktadır.

Ülkemizde yer alan yaylaların, doğal güzellikleri, etnolojik ve diğer çekicilik yaratan özellikleri ile ekoturizme yönelik sundukları çok çeşitli ve eşsiz olanakların; koruma kullanma dengesi içerisinde turizm amaçlı değerlendirilmesi önemlidir.

Ekoturizm etkinlikleri arasında en fazla talep yayla turizmine olmaktadır. Yaylalar, doğal güzellikleri, etnolojik ve diğer çekicilik yaratan özellikleri ile ekoturizme yönelik kullanım ve ekonomik kar olanakları sunmaktadır. Anadolu kültüründe yaylalar yaşamın önemli bir parçası olarak yer alır. Yaşam tarzına bağlı olarak yaylaların kullanım biçimlerinde de farklılıklar gözlenmektedir (Anonim, 2009b; Anonim, 2009l). Ülkemiz bozulmamış doğal yapısıyla bir yayla cenneti olarak kabul edilebilir.

Kültürümüzün ve geleneksel yaşantımızın bir parçası olarak öne çıkan Türkiye'nin bölgelere göre önemli yaylaları Çizelge 3'de yer almaktadır.

Çizelge 3. Türkiye'nin bölgelere göre önemli yaylaları (Anonim, 2009k; Anonim, 2009l; Anonim, 2009m; Anonim, 2009c; Kılıç ve Eken, 2004; Anonim, 2009d; Anonim, 2009e; Anonim, 2009n; Anonim, 2009f; Anonim, 2009o; Anonim, 2009ö; Anonim, 2009p).

Marmara Bölgesi	Dokurcan, Çiğdem, Dermece, Limanköy, Demirköy, Çandır, Hisarlı, Yazır Yaylaları, Kalkanlı.
Ege Bölgesi	Kozak Yaylası, Spildağı Yaylaları, Gölcük, Muratdağı, Frig, Domaniç, Martılı, Akdağ, Tetik, Kalecik, Çırakdede, Kocatepe, Çanacık, Mekan, Çöğürlü, Paşadağı, Çoğu, Söğütlü, Güzellik, Emirbaba, Döneryayla, Darisekisi, Gedikyayla, Kütüklü, Karahal, Çiçekli, Kızdoğdu, Burgaz, Alıçlı, Eldiza, Bozyayla, Ağır-Asar, Akdağ, Göküz, Balaban-Dumra, Kumalar, Kavaklı, Kefe, Karcıdağı, - Babadağı, Çameli, Bağbaşı, Uzunpınar, Gümüşküy, Eşeler, Topuklu, Köyceğiz (Ağlaköyü), Dokuzgöl, Karabağlar, Gökçukuru, Yerküpe, Ötekaya, Bozdağ-Gölcük Yaylası, Subatan, Kozak, Girdev, Kavsit, Necippazar, Kahvedede, Paşa, Bulgurlu, Sarıcaova, Ömür, Mardan, Konmaz, Eyeli Yaylaları.
	Elmalı, Pozantı Yaylaları, Yeşilyayla, Kozan-Horzum, Çulluşağı Yayla Koyu, Armutoğlu, Aladağ Ağcakise, Başpınar, Bıç, Kosurga, Karaisalı-Kızıldağ, Tufanbeyli-Kürebeli, Fındıklı Köyü Yaylaları, Saimbeyli-Çatak, Kozan, Belemelik, Asar, Finike-Ördübek, Serik-Ovacık, Saklıkent (Saklı), Alanya Yaylaları, Kaş, Sapadere, Tokar Ve Söğüt Yaylaları, Üçoluk, Akseki-Piser, Hasandağ eteklerinde, İbradı, Maşad,

Akdeniz Bölgesi	Kocaoluk, Sütleğaç, Elmalı, Gebesin, Soğutbeli, Sülek Yaylaları. Kucak Dağı eteklerinde, Dereköy, Serik-Beşkonak, Altinkaya (Zenk-Selge), Ballıbucak, Gödre ve İkiz Yaylaları, İslahiya Hızır (Huzur)Yaylaları, Küçük Sof (Gerdek Pınarı) Yaylası, Belen Güzelyayla (Soğukoluk), Nergizlik, Samandağ-Teknepinarı (Batiayaz) Yaylaları, Erzin, Kocadüz, Bağrıaçık, Karıncalı Yaylaları, Dörtüol, Topraktaş, Çökek, Kırıkhan Delibekirli, Çataloluk, Alan, Atık, Çamlıyayla (Namrun), Bürücek, Gömbe (Komba).
Karadeniz Bölgesi	Ayder, Uzungöl, Bektaş, Kafkasör, Borçka, Kadırga, Karçal, Gökaya, Kavran, Kusera, Kümbet, Macahel-Gorgit, Pokut, Şavşat-Karagöl, Maçka-Şolma, Topuk, Ardanuç-Babilan, Kop Dağı Yaylası, Sultan Murat, Hanalanı (Kulakkaya) Yaylası, Melikli Obası, Zigana, Altıntaşlar (Kalis)Yaylaları, Garmik, Sinop'a Bağlı, Ayancık-Akgöl, Gerze, Kozfindık, Bozarmut, Türkeli, Kurugöl Yaylaları, Ordu'ya Bağlı Çambaşı, Akkuş, Argın, Aybast, Perşembe, Mesudiye, Keyfalan, Topçam-Yeşilce, Giresun'a Bağlı, Yavuzkemal ve Akçaabat Karadağ, Tonya-Erikbeli, Araklı Pazarcık, Yeşilyurt-Yılandağ Yayları ile Anzer ve Sarıalan Yaylaları.
İç Anadolu Bölgesi	Uzunyayla, Büyük Yayla, Kırkpınar (İlgaz), Bozan, Karaşar, Eğriova, Belenova, Kuyucak, Sarıalan, Çukürören, Benli, Yılanlı, Osmansın, Peçenek, Nallıhan-Andız, Kızılcahamam-Başköy, Şahin (Maden), Bozok, Ortakuyu, Boklar, Karagöl, Meydan ve Ketenciçimen, Hodar, Bedesten, Kamışlı, Sarıkaya, Koçu, Gümüşpınar, Pehlivanlı, Suludere, Yeşilkaya, Azgın, Kuytuluk, Kanarya,Kaleköyü, Yağmurlu, Büyükoba, Akkişla, Beleşme, Kartınardı, Tekir (Tekfur), Ağlıyurdu, Boyunyurt, Aksu, Beyyurdu, Serçer, Sütdonduran, Çalbolatevreni, Domuzcuburnu, Koçpınar, Oluk, Gezbeli, Kurtkulağı, Sarıççek (Kabaktepe), Hatipli, Mezgitli, Şipşibi, Kireçlik, Mezgitözü, Topalsöğüt, Sarı Yaylaları Tomarza Yaylaları, Göynük, Dişdöken, Kavak, Suçatı, Yeşilhisar, Keklice, Derebağ, Sarımahmutlu, Kozluca, Dadalı, Yaylaları .
Doğu Anadolu Bölgesi	Çermik, Süphan, Kubbe, Akdoğan, Şakşak, İzollu, Demirli, Adi Dede, Keklice, Sarıççek, Kürecik, Başyurt, Şet, Ovacık, Darendere, Dumanlı, Sarıkaya, Akbudak, Karapuan, Sarıtaş, Gökçek, Karagöl, Alacık, Sağlamtaş, Yelekli, Dereboyu, Dağbek, Çakırkaya, Koyungölü, Eğripinarı Paşadüzü, Gözeler, Mollaaliler, Çötele (Çotlar), Hirhal, Çavreş, Kiği, Dağındüzü, Kaner, Sinek, Mirgemir, Çokmak (Kılıç), Yaylaları, Davul, Kraktin, Pani, Katavin Yaylası.
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	Uluyayla, Ardıc, Gezen Yaylası, Huzur (hızır), Küçük Sof (Gerdek Pınarı), Sof, Şanlıurfa Yaylası, Meleto Yaylası, Kozluk, Negolu Yaylaları, Çemikari, Cemo, Herekol, Bacavan Yaylaları.

3.4.4. Mağara Turizmi:

Turizmin çeşitliliği açısından ülkemizdeki mağaralar, önemli bir potansiyel oluşturmaktadır. Ülkemizin %40'ı mağara oluşumları açısından önemli bir nitelik olan karstlaşmaya uygun kayalardan meydana gelmiştir. Erimeye uygun kayaların kapladığı alan ve bu alanlarda tespit edilen mağara sayısının oranına göre Türkiye'de 20.000'den fazla mağara bulunabileceği öngörülmektedir. Bunlarda 800'ü MTA, 450 tanesi de değişik kulüp ve derneklerce olmak üzere ancak 1250 'si incelenmiştir (Anonim, 2009b).

Türkiye'nin en uzun mağarası, 16 km'den fazla olan Isparta'daki Pınargözü Mağarası; en derin mağarası ise 1453 m ile Mersin'deki Peynirlikönü Mağarasıdır.

Türkiye'de normal turizme açık mağaralar, ekipmanlı normal ziyaretçilerin girebileceği ve ekipmanla sadece profesyonel ziyaretçilerin girebileceği mağaralar Çizelge 4'de yer almaktadır.

Çizelge 4. Türkiye'nin bölgelere göre önemli mağaraları (Anonim, 2009b; Anonim, 2009o; Anonim, 2009r; Anonim, 2009s; Anonim, 2009ş; Anonim, 2009t; Anonim, 2009ç).

Marmara Bölgesi	Dupnisa, Oylat, Ayvaini, İkiğöz, Yenesu, Domudere, Kiyıköy, Kaptanın, Ceneviz, Ayvaini, Oylat, İnatlı, Zey Mağaraları, Kaklık, Alacain Mağaraları.
-----------------	--

Ege Bölgesi	Kaklık, Dodurgalar, İnkaya, Karaca, Sirtlanini, Fok, Gebeler, Uyku Vadisi Gökçeler Mağarası, Yerküpe, Doldurgalar Keloğlanini, Aslanlı, İlyaslar Mağaraları, Çokrağan, Frig Vadisi Mağaraları, İnçal, Kocain, Kurtini, Buzluk, İnsuyu, Suçikan, Balcam, Karacamal, Dipsiz, Yediuyurlar Mağaraları.
Akdeniz Bölgesi	Damlataş, Dim, Zeytintaş, İnsuyu, Zindan, Yerköprü, Gilindire, Altınbeşik, Pınarözü, Geyikbayırı, Karain, Kocain, Konakaltı, Küçükdipsiz, Papazkaya, Yerköprü, Altınbeşik, Gürleyik, Kocadüden, Oruçdüdeni, Dim (Gavurini), Beldibi, Büyükdipsiz, Derya, Çimeniçi, Mahrumçalı, Peynirdeliği, Tilkiller, Aslanlı (Yaren), Sariseki, Cennet Ve Cehennem, Astım, Dilek, Gümüşkaya, Savruk, Bulut Deliği, Döngel, Peynirlikönü Mağaraları.
İç Anadolu Bölgesi	Tınaztepe, İncesu, Baltaini, Körükini, Suluin, Gürleyik, Sakaltutan, Susuz Güvercinlik, Pınarbaşı, Yelinüstü, Yelini, Beyyayla, Ulubük, Kara, Koçakkıran, Karakaya, Sarıkaya, İnönü, İnkaya, Kurudağ, Tuz, Höyük Köyü Mağaraları, Yılanlı, Demiryurt, Perlin, Ayıni, Zırha, Sarkıtlı, Zindan.
Karadeniz Bölgesi	Gürcüoluk, Karaca, Mencilis, Ballica, Gököl, Cehennemağzı Ilgazini, Çayırköy, Kızılelma, Cehennem Ağız Mağaraları, Yazkonağı, Çınarcık (I,II,III), Boğazcık (Bahçeköy), Yaylacık, Patlaksu, Dambalı, Kunduz, İndere (Ballica), Gerdekkaya, Molla Hasan, Kadı Deresi, Alköy, Sazak, Bügdüz-Kılıçören, Koçhisar, Pazarlı, Örülekaya, Tut Köyü, Sorgun Köye Yav Köyü, Ambarlı Köyü, Kapılı Kaya, Büyük Laçın, Mescitli, Köse Eyyüp, Şıhlar, Çal Köy, Akarsu Köyü, Çağna Köyü, Kuyulu Köyü, Çayköy, İbek Köyü, Örencik, Sarin Köyü, Yavu Köyü Mağaraları.
Doğu Anadolu Bölgesi	Buz, Günbuldu (Meya), Levent Vadisi Mağaraları, Sulu, İndere, Onar, Ormansırtı, Selçik, Ansır, Buzluk, Kiği Çiçektepe Köyü, Zağ, Kalkanlı Köyü Mağaraları, Kübik, Üçpınar, Çadırkaya, Verimli, Çilligöl, Saraycık, Yazıkaya, Özdamar, Çamlı Yayla, Boğaziçi, Yahşiler, Ala, Üvür, Aslanova, Tosun, Meryemana, Kekikpınar, Delikta, Çat, Botsal, Bozyayla, Elmaliçam, Yıldızkayaköyü, Kurbanaga, Aykera, Duvanoğlu, Övündü, Ortakent (Büyük Nakala) Mağaraları, Yeşilsalkım Köyü.
Güneydoğu Bölgesi Anadolu	Kızılın, Sarıkaya Köyü, Gümüşkaya, Malpınarı, Zey, Palanlı, Demirkale (Kitap), Gökso Mağaraları, Harran Bazda, Hz. İbrahim, Çift, Çoban, Bazda, Elmukattiyat, Yolbilen (Hifdemal), İplik, Gümüşova, Avrihan, Hamazanbari, Linveyri Şifa, Haramiye (Derik), Hamezanbari, Avrahan, Gümüşyuva, Sercehan, Zivinganter, Hop, Killit, Hanika ve Salah, Hessinmeryem, Tınat, Hapisnas, Şakolin, Firiye ve Kafil Melep, Kefil Sannur, Kafil Mardin Mağaraları.

3.4.5. Av Turizmi:

Ülkemizin coğrafi yapısı, bitki örtüsü ve yaban hayatı bakımından av turizminin gelişmesine elverişli konumdadır. Ancak av hayvanlarımız, bugün için belirli türler dışında av turizmine sunulabilecek belirli zenginliğe ulaşmış değildir. Av turizmine açılacak avlaklar, Orman bakanlığı Milli parklar, Av ve Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü tarafından tespit ve ilan edilmektedir. Ülkemizde av turizmi faaliyetleri; 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu Kanun, "Yerli ve Yabancı Avcıların Av Turizmi Kapsamında Avlanmalarına İlişkin Esas ve Usulleri İçerir Yönetmelik" Kanununun 15 ve 32. maddeleri kapsamında hazırlanıp 8 Ocak 2005 tarih ve 25694 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik; sürdürülebilir avcılık ve doğal hayatın korunması ilkelerini gözeterek oluşturulmuştur (Anonim, 2010t; Erdoğan, 2003).

Türkiye'nin bölgelere göre önemli avlanma alanları Çizelge 5'teyer almaktadır.

Çizelge 5. Türkiye'nin bölgelere göre önemli avlanma alanları (Anonim, 2009u; Anonim, 2009ü).

Marmara Bölgesi	Edremit-Narlı, Gökçeada, Kaklım, Darlık, Taraklı, Çarda, Orhaneli, Kastamonu Merkez-Çukurpınar, Körfez-Sipahiler, Tekirdağ, Merkez-Yanıktepe, Kadıköy, Süloğlu Barajları, Ayvacık, Umurbey, Tayfur Barajları, Doğanca Barajı ve Uludağ Milli Parkı İçerisinde Bulunan Göl, Gölet ve Tüm Akarsular, Günyurdu Barajı, Bozcaarmut Göleti, Çamköy Barajı.
-----------------	---

Ege Bölgesi	Köyceğiz YHGS, Datça (11) İl Geneli, Anıtkaya-Olucak, Karaburun, Torbalı-Gürgürdağı, Yaylacık, Sabuncupınarı, Muğla- Boğaziçi, Adıgüzel Gökpınar Barajları, Büyük Menderes Nehri,Akdeğirmen Barajı, Eber-Karakuyu Gölleri.
Akdeniz Bölgesi	Belemedik, Karanfil Dağı, Sivridağ, Düzlerçamı, Finike-Sarıkaya, Gidengelmez, İbradı Üzümdere, Dimçayı, Kaş-Kıbrısderesi Yaban Hayatı Geliştirme Sahası (YHGS), Kaş, Karatepe, Kuyucak, Arsuz-Firnez, İsparta İl Geneli (10) YHGS, Hopur-Topaşır, Hisar Dağı- Gedik Dağı, Kestel Dağı YHGS, Anamur-Bozyazı, Cehennemderesi YHGS, Akseki, Cevizli Kuyucak, Elmalı-Kutuboğazı, Alanya-Alara, Korkuteli-Dereköy, Silifke, Tefenni, Anamur, Mut-Dandi, Elbistan-Kızılkandil, Gökso Deltası, Belkaya, Kızılsu, Kozağacı Barajları, Dim, Manavgat ve Oymapınar Barajları, Kepez Göletleri, Manavgat Irmağı ve Kolları, Seyhan Nehri.
İç Anadolu Bölgesi	Bucakışla, Yahyalı, Aladağlar YHGS, Seydişehir, Zorkun Yaylası, Demirkazık YHGS, Nallıhan-Hocadağı, Kızılcahamam Mercim, Yapraklı-Teknekaya, Karabük İl Geneli (17),Güldürcek Barajı, Akyar, Bayındır (Kayaş), Çamlıdere, Çubuk I,II, Eğrekkaya, Kesikköprü, Kurtboğazı Barajları, Moğan Gölü.
Karadeniz Bölgesi	Çoruh Vadisi YHGS, İl Geneli (7) YHGS, Artvin İl Geneli, Yedigöller YHGS, Elekdağ, Ilgazdağı, Tosya-Gavurdağı, Azdavay-Kartdağı, Yeşilöz, Bozburun, YHGS, Güllüce, Akkuş, Trebolu, Kemerköprü, Orman İşletmeleri Alanları, Kızılca, Sazakiçi, Eskipazar-Ören- Acıöz, Karatepe, Araç, Sepetçioğlu, Düzdağ, Maçka-Kulindağı, Devrek, Kumulca, Çaldağı-Lapa-Narlı, Safranbolu-Sipahi Dağı, Candaroğlu, Belovacık, Kurşunçalı, Burgaz, Obruk, Yenihayat Barajları, Aksui Evciyenikışla, Geykoca, Göcenovacığı, Gökçedoğan, Hıdırlık, İnegazili, Karadere, Seydim I,II, Söğütyolu Göletleri, Borçka Barajı, Bilbilan, Kirazlı, Meşeli, Karagöl Gölleri, Çuruspil Deresi ve Gölleri, Bayırlı, Yedikır Barajları,
Doğu Anadolu Bölgesi	İliç (8), İspir-Verçenik YHGS, Kağızman, Tunceli İl Geneli (9), Murat Nehri, Tepedağ, Palandöken Barajı, Aygır, Şah, Tortum Gölleri, Çoruh Nehri, Erzincan Barajı, Akarsu, Kalkancı, Korundere Göletleri, Cip Barajı, Nemrut Gölü, Birim, Çilli, Korlu (Roste) Gölleri.
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	Islahiye-Hızırılı, Dicle Nehri, Azaplı, Gölbaşı, İneklı Gölleri, Dot, Mut Göletleri.

3.4.6. Sualtı Dalış Turizmi

Türkiye sularında bulunan nemli batıklar ve su altı mağaraları dalıcılar tarafından keşfedilmeyi beklemektedir. Dilimize aletli dalış olarak çevrilen "scuba" dalışı, dalmaya yeni başlayanlar için, rekreasyonel dalış ve sportif dalış olmak üzere iki tür seçenek sunar. Bunlardan turizmle bağlantılı olarak yapılan rekreasyonel scuba dalış eğlendirici yanlarıyla her yıl binlerce insanı kendine çeken bir etkinliktir. Sportif dalıcılar daha sık dalış yaparlar. Rekreasyonel dalıcılık için derinlik limiti 30 metre iken, sportif dalıcılıkta bu limit 40 metredir. Bu gün dünyada ve ülkemizde rekreasyonel ve sportif scuba dalış eğitimi veren kurumlar vardır (Anonim, 2009b; Erdoğan, 2003).

Ülkemizde sualtı sporları için tercih edilen bölgeler ve önemli su altı dalış alanları Çizelge 6'da yer almaktadır.

Çizelge 6. Türkiye'nin Bölgelere göre önemli su altı dalış alanları (Anonim, 2009v; Anonim, 2009y; Anonim, 2009z; Anonim, 2009b).

Marmara Bölgesi	Balıkesir - Ayvalık (Güneş Adası, Yuvarlak Ada, Kerbela Taşları ve Kız Adası), Çanakkale (Saros-Lundy, Bebek ve Minnoş Kayalıkları), Gökçeada ve Bozcaada (Eşek Adası, Orfoz ve Karayer Adaları, Mermer Burnu, Tuz Burnunun Güney Sahilleri,Çanak Limanı, Bakla Taşı, Pınar Dere), İstanbul-Sivriada,
Ege Bölgesi	Muğla (Datça-Esen Ada, Hisar Önü, Gökova Kocadağ), Marmaris (Rodos, Kütük Burnu, Cennet Adası, Kadirga Feneri, Kargı Adası, Boncuk Koyu), Bodrum (Orak Ve Çatal Adası, Kargı ve Köçek Adaları, Büyük Resif), Fetiye (Afkule),

Akdeniz Bölgesi

Kemer (Paris Batığı), Kalkan (Patara Kanyonu, B-24 Amerikan Savaş Uçağı Batığı, Uluburun Antik Batığı, Gelidonya Antik Batığı, Fransız (Sosyete) Batığı, Falezler, Sıçan Adası, Kaş Uçak Batığı, Gök Mağarası, Suluin Mağarası, Mersin (Dana Adası-Sıncak Koyu), Antalya (Kalkan Açıkları, Tekirova-Üç Adalar), Burdur ve Salda Gölü,

3.4.7. Hava Sporları Turizmi

Türkiye, Yamaç Paraşütü, Yelken Kanat, Planör, Paraşüt, Balon gibi hava sporları meraklıları için keşfedilmesi gereken bir ülkedir.

Ülkemizde hava sporlarına yönelik bilgiler aşağıda özetlenmiştir (Anonim 2009):

Yamaç Paraşütü sporu, ilk bakışta serbest atlama paraşütüne benzeyen bir paraşüt ile uçak yerine, yüksek bir tepeden koşulmak sureti havalanmaktadır.

Ülkemizde Yamaç Paraşütü Sporunu 1990 başlarında Fethiye Ölüdeniz bölgesinde ki Baba Dağı'nın yabancı pilotlar tarafından keşfedilmesi ile tanınmış, ilk olarak üniversite kulüplerinde aktif olarak başlamıştır. Türk Hava Kurumu (THK), üniversite kulüpleri ve özel kulüpler tarafından yamaç paraşütü eğitimleri düzenlenmektedir.

Yelken kanat, motoru olmayan, rüzgar ve diğer hava etkileri ile uçuş yapabilen tek kişilik bir uçuş aracıdır. Yamaç Paraşütü yapılan yerlerde yelken-kanat sporu da yapılabilir. THK ve çeşitli hava kulüpleri tarafından eğitim kursları verilmektedir.

Balon uçuşunun, dünyada ilk ortaya çıkışı 18.yy sonlarına uzanır. Bu spor, ülkemizde de yoğun ilgi görmektedir. Balon, içine doldurulan sıvı propan gazının ısıtılması ile havalanır. Uygun rüzgarda (10 km/h'in altındaki) oldukça uzun süreler sakın bir uçuşla havada kalabilir. Ortalama seyir yüksekliği 500-1500 feet arasında değişir. Türkiye'de Balon eğitimi Türk Hava Kurumu tarafından verilmektedir. 30 saatlik eğitimi tamamlayanlara Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü onaylı lisans verilir.

Microlayt, oldukça basit motorlu uçuş aletidir. Türkiye'de microlayt ile uçmak için Türk Hava Kurumu'na ya da havacılık kulüplerine başvurulmalıdır.

Planör, kalkışı başka bir motorlu uçak tarafından çekilerek veya pist başında bulunan bir motora bağlı çelik halat yardımı ile hızlı bir şekilde çekilerek sağlanan motorsuz uçuş aracıdır.

Paraşütle atlama, tandem atlayışı (bir paraşütle iki kişinin atlayış yapması) ve AFF (Accelerated Freefall-hızlandırılmış serbest düşüş) olmak üzere iki şekilde yapılabilmektedir. Paraşütle atlama sporu için Türk Hava Kurumu ve özel havacılık kulüpleri eğitim vermektedir. Aşağıdaki eğitim ve programlar THK'na aittir.

Ülkemizde hava sporları turizmi yapılan alanlar bölgelere göre Çizelge 7'de verilmiştir.

Çizelge 7. Türkiye'nin Türk Hava Kurumu ve Özel Havacılık Kulüpleri tarafından eğitimi ve kursları verilen önemli hava sporları alanları (Anonim, 2009).

Akdeniz Bölgesi	Isparta-Eğirdir- Davraz Dağı, Antalya-Aksu, Kemer-Tahtalıdağ
İç Anadolu Bölgesi	Ankara-Gölbaşı, Kayseri-Alıdağı, Eskişehir-İnönü, Çankırı-Bayramören ilçesi
Ege Bölgesi	Muğla-Fethiye-Babadağ, Denizli-Pamukkale-Çökelen Dağı, Sapanca, Ölüdeniz, Uludağ, Ödemiş-Bozdağ
Karadeniz Bölgesi	Bolu-Abant Dağları, Ordu-yeşilce ve topcam yaylaları, Bolu Dağı, Arhavi
Güneydoğu Bölgesi Anadolu	Nemrut – Kahta

3.4.8. Sportif Olta Balıkçılığı

Ülkemizin hemen her kıyısında, göl ve nehirlerinde sportif olta balıkçılığı yapmak mümkündür. Kirlenmenin yoğun olduğu bölgelerde artık pek balık kalmasa da hala amatör balıkçıların yüzünü güldüren pek çok avlanma noktası vardır (Anonim, 2009ç).

3.4.9. Akarsu Turizmi

Ülkemizde akarsular, doğal ve kültürel özellikleri bakımından farklı özellikler arz ederek, değişik rekreasyonel kullanım olanakları sunmaktadır (Bulut ve Yılmaz, 1998). Akarsularımızın büyük bölümü "akarsu turizmi" olarak adlandırılan rafting, kano ve nehir kayağı için çok elverişlidir (Ecer, 1994).

Doğa turizminin önde gelen dallarından biri olarak akarsu turizmine yönelik ülkemizin sunduğu bu büyük potansiyelin geliştirilmesi ve geniş kitlelere hitap edecek şekilde tanıtımının yapılması önem taşımaktadır. Büyük yatırımlar gerektirmeyen akarsu turizmi, çevrenin tarihi, arkeolojik, kültürel, otantik değerleri ve diğer turizm çeşitleriyle bir bütün oluşturmaktadır. Bu nedenle, nehirlerimizin akarsu turizmi potansiyeli incelenirken, çevresinde yer alan ve entegre bir şekilde geliştirilebilecek diğer turizm değerleri de bu proje kapsamında belirlenmiştir.

Ülkemizde Akarsu Turizmi (rafting, kano gibi) uygun alanlar bölgelere göre Çizelge 8'de verilmiştir.

Çizelge 8. Ülkemizde akarsu turizmi (rafting, kano gibi) için uygun akarsular (Erdoğan, 2003; Anonim, 2009b).

Akdeniz Bölgesi	Antalya- Köprüçay, Alara ve Dim Çayı, Manavgat Çayı, Anamur (Dragon Çayı), Adana-Feke- Göksu Nehri
İç Anadolu Bölgesi	Zamanti Irmağı
Ege Bölgesi	Muğla Dalaman Çayı
Karadeniz Bölgesi	Altıparmak- Barhal Çayı, Fırtına Deresi,
Doğu Anadolu Bölgesi	Çoruh Nehri
Güneydoğu Bölgesi Anadolu	Fırat Nehri'nin bir kısmı

3.4.10. Atlı Doğa Yürüyüşü:

Turizmin çeşitliliği içerisinde yer alan atlı doğa yürüyüşleri tarihi ve doğal güzelliklerin bulunduğu yörelerimizde düzenlenen günübirlik veya birkaç günlük gezi programları ile yapılmaktadır. Ata binmek temel binicilik eğitimi gerektirir. Binici, temel eğitim aldıktan sonra, at üstünde safari (grup lideri gözetiminde, temposu hızlı, gerektiğinde dik iniş ve çıkışları içeren binişler), orienteering (arazi tecrübesi olan binicilerin, her ay yenilenen parkurlarda yerleştirilen hedefleri, kroki ve pusula yardımı ile bulmalarından oluşan eğlenceli yarışlar) veya bir hafta 10 günlük gezilere katılma şansı olacaktır (Oruç, 2004; Erdoğan, 2003; Anonim, 2009b).

Ülkemizde Atlı Doğa Turizmine yönelik mevcut kullanılan ve bu turizmin yapılabilme potansiyeli olan önemli bazı yerler Çizelge 9'de yer almaktadır.

Çizelge 9. Türkiye'nin bölgelere göre önemli atlı doğa yürüyüş alanları (Anonim, 2010a; Anonim, 2010b; Anonim, 2010c; Anonim, 2010d; Anonim, 2010e; Anonim, 2010f; Anonim, 2010g; Anonim, 2010h; Anonim, 2010ı; Anonim, 2010i; Anonim, 2010k; Anonim, 2010l; Anonim, 2010m)

Marmara Bölgesi	Ergene Vadisi, Ganos Dağları, Bozcaada, Gökçeada Kalkan-Kazdağları, Bilecik- Bozcaarmut, Kamçı, Çalova, Sarıdayı.
Akdeniz Bölgesi	Binboğa Dağları, Armut Oluğu, Kızıldağ Yaylası, Kemer, Belek, Side-Titreyen Göl, Musa Dağı, Istranca Dağları-Mahya Tepesi.
İç Anadolu Bölgesi	Kapadokya, Kızılcahamam-Karacaören Köyü, Karaşar-Eğriova Yaylaları ve Çamlıdere-Benli Yaylaları, Frigya Vadisi, Bozcaada, Kalkan-Kazdağları, Beyşehir Gölü Milli Parkı, Anamas yaylaları.
Karadeniz Bölgesi	Aklıman, Hamsilos, Abalı ve Sarıkum'daki orman içi alanlar, Rize yaylaları, Tomara Şelalesi, Kazıkbeli Yaylası ve Taşköprü Yaylası, Giresun Yaylaları, Kaçkar Dağları, Bilbilan Yaylası, Sahara Yaylası, Abant Gölü, Bolu Yaylaları ve Gölcük Gölü, Eğribel- Avşar Ovası, Sağrak Gölü, Kırklar Tepesi-Karagöl Tepesi-Aygır Gölü-Elmalı Obası, Antos ve Bektaş yaylaları, Araç yaylaları, Kızılcahamam-Karacaören Köyü ile Karaşar-Eğriova ve Çamlıdere-Benli yaylaları, Ballıdağ eteklerindeki Çömlekçiler Köyü, Sahara- Karagöl Milli Parkı, Ilgaz Dağı.
Doğu Anadolu Bölgesi	Okçuoğlu Yaylası ve Göle Ormanları, Sultan suyu Harası, Çoruh Vadisi.
Güneydoğu Bölgesi Anadolu	Sofdağı Yaylası, Hızır Yaylasında, Burç Ormanları, Fırat Nehri kıyısındaki Rumkale civarı, Fıta Nehri, Sof Dağı, Hızır Yaylaları.

3.4.11. Bisiklet Turizmi:

Bisiklet turizmi yeni yaygınlaşmaya başlayan bir turizm türüdür. Bütün dünyada hızla yayılan doğa turizmi anlayışına paralel olarak ülkemizde de bisiklet turları son yıllarda seyahat acenteleri tarafından doğal güzelliklere sahip kırsal alanlarda düzenlenmektedir. En eski motorsuz ulaşım araçlarından biri olan bisiklet, performans geliştirmenin yanı sıra doğayı keşfetmenin verdiği zevkle bütünleşir. Ülkemizin pek çok yöresi, bisiklet turları yapmaya elverişli olup, Karadeniz, Bandırma, Polenezköy, Erciyes ve Kapadokya, ihlara ve tuz gölünde turizm bakanlığı tarafından belirlenen rotalarda, bisiklet turizmi çalışmaları yürütülmektedir (Anonim, 2009b).

Turizm Bakanlığı'nın da katkılarıyla, ülkemizde pek çok bölgede yapılan bisiklet turlarına ait önemli bazı parkurların bölgelere göre dağılımı Çizelge 8' de yer almaktadır.

Çizelge 10. Türkiye'nin bisiklet turları yapmaya uygun önemli bazı alanları (Anonim, 2009p; Anonim, 2010b; Anonim, 2010c; Anonim, 2010n; Anonim, 2010o; Anonim, 2010ö; Anonim, 2010p; Anonim, 2010r; Anonim, 2010s; Anonim, 2010ş).

Marmara Bölgesi	Dereköy Ormanları, Yalova-Armutlu- Samanlı dağlarında orman içinde, Belgrad ormanı, Polenezköy, Bandırma, Bilecik-Pelitözü Dereşemsettin-Kendirli-Sütlük- Karadede-Ulupınar- Selöz Köyleri, Bozüyük - Muratdere- Atatürk Köşkü - Sofular - Kömürsu Yaylası Pazaryeri – Pazaryeri Günyurdu-Bahçesultan, Güde, Sarıdayı, Küçükemalı, Pazaryeri Bozcaarmut.
Akdeniz Bölgesi	Sır Baraj Gölü Kıyıları, Dumanlı Yaylası, Çanklı pedal projesi (ÇAPEP), kapsamında Yörük yol güzergahı içindeki Alanya, Manavgat, Akseki, Serik, İbradı ve Gündoğmuş ilçeleri, Kaş, Hatay- Samandağ, Toros Dağları.
İç Anadolu Bölgesi	Kapadokya, Kirmir Çayı Vadisi, Ankara Çayı Vadisi, Eğriova ve Benli Yaylaları, Karagöl, Mogan ve Eymir Gölü çevresi, Tuz gölü ve çevresi, Erciyes, İhlara vadisi.
Ege Bölgesi	Güzelçamlı – Dilek Yarımadası ile Didim – Akbuk arası ve Büyük Menderes Vadisi, Bergama, Gökova, Marmaris- Patara, Kuşadası.

Karadeniz Bölgesi	Çorum ormanlık alanları, yaylaları, Kaçkar Dağları, Kadırga ve Taşköprü Yaylaları, Antalya- Manavgat-Side, Abant ve Gölcük Gölleri çevresi ile yaylalar arasında bulunan orman yolları, Abant ve Gölcük Gölleri çevresi ile yaylalar arasında bulunan orman yolları, Borabay Gölü çevresi, Düzce-Akçakoca.
Doğu Anadolu Bölgesi	Murat Nehri Vadisi

3.4.12. Botanik Turizmi

Türkiye biyolojik çeşitlilik bakımından dünyanın en dikkat çeken ülkelerinden birisidir. Ülkemizde yaklaşık 9000'i çiçekli bitki türü olmak üzere 10.000 den fazla bitki türünün yetiştiği belirlenmiştir. Bunların 3000 kadarı dünyanın başka ülkelerinde yetişmeyen, ülkemize özgü endemik türlerdir. Bütün Avrupa kıtasında 12.000 'e yakın çiçekli bitki türü ve Avrupa ülkelerinin hepsinde toplam 2500 kadar endemik bitki türü yetiştiği düşünülürse ülkemizin bitki zenginliği açıkça anlaşılır (Ekim vd., 2000).

Turizm baskısının yoğun olduğu yörelerde, doğanın korunması için Orman Bakanlığı tarafından milli park, doğayı koruma alanı, doğa parkı ve doğa anıtı gibi koruma amaçlı alanlar tesis edilerek özellikle endemik bitki türlerimizin korunmasına çalışılmaktadır.

Botanik turizmde, botanik konusunda yetişmiş, bilgili rehberlerin bulunmayışı ve bitki tohumu ve soğanlarının başka ülkelere kaçak yollarla götürülmesi ülkemizde, önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. 1983 ve 1988 yılları arasında yayınlanan iki kararname ile yabancıların doğada bitki, hayvan ve arkeolojik materyal toplamaları izne ve belli kurallara bağlanmış ve yasal boyut getirilmeye çalışılmıştır (Erdoğan, 2003).

Türkiye'nin bitki zenginliğinin en önemli nedenlerinden biri, buzul çağlarında Anadolu'nun bitkiler için bir sığınak olmasıdır. Günümüzde de Türkiye hiçbir Avrupa ülkesinde olmayan bir şekilde 3 farklı bitki alanının kesişme noktasında yer almaktadır. Bu bitki alanları Akdeniz Bitki Alanı (Akdeniz ve Ege bölgelerini kapsamaktadır), Avrupa-Sibirya Bitki Alanı (Karadeniz ve Marmara bölgesini kapsamaktadır), İran-Turan Bitki Alanı (İç Anadolu ve Doğu Anadolu bölgesini kapsamaktadır (Anonim, 2009b).

3.4.13. Yaban Hayatı (Fauna) Gözlemciliği:

Yaban hayatı gözlemciliği son yıllarda dünyada ve ülkemizde popüler olmaya başlamış bir turizm çeşididir. Pek çok ülke, doğal yaban hayatı alanlarını insanların seyrine sunarak büyük gelirler elde etmektedirler.

Son verilere göre ülkemizde 40.000 hayvan türünün yaşadığı saptanmış olup gelecekte yapılacak ayrıntılı çalışmalarla bu sayının 80.000 hatta 100.000'e ulaşacağı sanılmaktadır. Avrupa kıtasında 60.000 kadar hayvan türünün yaşadığı düşünülürse ülkemizin faunistik açıdan ne kadar zengin olduğu görülmektedir (Ekim vd., 2000).

3.4.14. Foto Safari:

Türkiye, el değmemiş pek çok doğal güzellikleri, flora ve fauna zenginliği, kültürü, folklorü, müziği, yaşam şekli, yemekleri ve insanı ile fotosafari için oldukça elverişli bir ülkedir. Bu amaçla başta turizm bakanlığı olmak üzere pek çok seyahat acenteleri, fotosafari turları düzenleyerek, ülkemizin bu eşsiz güzelliklerini tanımaya ve keşfetmeye yönelik çalışmalar yürütmektedir.

3.4.15. Tarım ve Çiftlik (Agro) Turizmi:

Kırsal alanlarda konaklama ve etkinlikler köy yerinde yapılıyorsa bu turizm türü çiftlik turizmi olarak adlandırılmaktadır. Herhangi bir kırsal yerleşimde ekonomik etkinlik tarım ise ve turistik uygulamalar da ağırlıklı olarak tarıma dayalı olarak yapılıyorsa, bu tür turizme tarım turizmi denilmektedir. Özellikle ekoturizme yönelik olarak çiftliklerde, doğal hayatı birebir yaşamak isteyen turistlerin sayısı giderek artmaktadır. Ülkemiz bu anlamda oldukça büyük bir potansiyele sahiptir (Çağatay vd., 2002; Tunç ve Saç, 1998).

3.4.16. Kamp Karavan Turizmi:

Ülkemiz, gününbirlik dinlenme, eğlenme ve piknik amaçlı kullanımların yanı sıra, çadır ve karavanlı kamp yapma olanağına sahip, pek çok doğal alanlara sahiptir. Gözlerden uzak doğa ile baş başa vakit geçirmek isteyen insanlar için oldukça büyük imkanlar sunmaktadır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkemizin gerek coğrafi konumu, gerekse turistik değerleri itibarı ile dünya turizminde önemli bir yerde bulunmaktadır. Zira, Türkiye'nin Avrupa ile Asya kıtalarının arasında yer alması, özellikle Kuzey ve Orta Avrupa'da pek bulunmayan bol güneş ve denizlerimizin güzelliği, doğal kumsallarımızın varlığı, turistleri çekici unsurlarıdır. Bunlara ender bulunan tarih, sanat, arkeoloji, kültür, folklor değerlerini katacak olursak, ülkemizin, uluslararası turizmde yerinin önemi ortaya çıkarmaktadır.

Ekoturizm dünya da ve ülkemizde doğaya dayalı turizmin temelini oluşturan önemli bir turizm dalıdır. Fakat ekoturizmin sosyal, kültürel ve çevresel bazı etkileri söz konusudur. Bir bölgeye yönelik ekoturizm yaklaşımı içerisinde planlama yapılırken bu tür turizmin doğaya, doğal yaşama, yerel halka ve ulusal ekonomiye etkilerini dikkate alınarak bir planlama yapılmalıdır. Ekoturizm sonucu ortaya çıkabilecek başlıca sorunlar aşağıda maddeler halinde sunulmuştur:

- ✓ Bölgenin taşıma kapasitesinin aşılması sonucu, yaban hayatında davranış bozukluğu, stres yer değiştirme.
- ✓ Doğallığın bozulması, estetik değerlerin azalması ve görsel kirlilik
- ✓ Doğal hayatın zarar görmesi, bitki örtüsünün bozulması
- ✓ Doğal ve kültürel değerlerin tahribi ve bozulması
- ✓ Bitki tahribine bağlı olarak erozyon
- ✓ Halk üzerinde olumsuz sosyo-kültürel etkiler meydana getirmesi
- ✓ Yerel halk için marjinal çalışma olanakları sonucu yaşam tarzının ve geleneksel yapısının bozulması
- ✓ Özellikle ekoturizm pasif turizm şeklinde olduğunda, turistler çok az para harcamakta, elde edilen gelir uluslar arası turizm, ulaşım şirketleri ve tur operatörlerinde kalacaktır. Dolayısıyla yerel halkın kalkınma olasılığı ekoturizmle sınırlıdır.

Bu olumsuz etkilerin en aza indirgenmesi için, ekoturizmin sürdürülebilir turizm yaklaşımına sahip olması ve ekoturizm uygulamalarına bunu yansıtması gerekmektedir. Ekoturizmde sürdürülebilir turizm koşullarını gerçekleştirmek için gerekli olan çözümler eğitimle, yasalarla ve bölgenin taşıma kapasitesiyle yakından ilgilidir. Sürdürülebilir bir

yaklaşım ile ekoturizmin olumlu yönde gelişim sürecinde aşağıda belirlenen temel öğelere dikkat edilmesi önerilmektedir.

- ✓ Bölgede gerçekleştirilecek herhangi bir ekoturizm faaliyeti için, bölgenin taşıma kapasitesi belirlenmelidir.
- ✓ Yapılan bütün ekoturizm faaliyetleri, bu konuda eğitilmiş, uzmanlaşmış doğa rehberleri ile beraber yürütülmelidir.
- ✓ Ülkenin, sürekli bir kontrol mekanizması bulunmalı ve bütün ekoturizm faaliyetleri çevreye duyarlı tur operatörleri ve seyahat acenteleri tarafından yürütülmelidir.
- ✓ Yerli veya yabancı turistler ekoturizm konusunda bilinçlendirilmeli, gerekirse ön bir eğitime tabi tutulmalıdır.
- ✓ Bölgenin uygun bir envanteri oluşturulmalı, ekoturizmin, doğal yaşam üzerine etkileri sürekli izlenmelidir.
- ✓ Ekoturistlere yönelik bir çevre eğitimi verilmelidir.
- ✓ Ekoturizm aktivitelerinin bulunduğu yörelerde, çevreye duyarlı konaklama işletmeleri kurulmalıdır.
- ✓ Kuruluşların kendi başlarına tek bir amaç doğrultusunda, reklamını yaptığı ekoturizm, doğru işlemeyen stratejilere ve sonuçlara sebep olabilir. Etkili ekoturizm politikalarının gelişmesi için hükümetler, çevre ve diğer sosyal gruplar, özel sektörler, akademik ve yerel kuruluşların birlikte koordineli bir şekilde çalışması gerekmektedir.
- ✓ Ekoturizmle ilgili olarak yerel seviyede gelişme stratejileri önceden belirlenmelidir.
- ✓ Ekoturizmin bölgede gelişimi için gerekli olan ön koşulların ve amaçların fiziksel, sosyo-kültürel ve ekonomik boyutları ile beraber açık bir şekilde ortaya konması gerekmektedir.

Sürdürülebilir planlama anlayışı son 20 yıl içinde ortaya çıkmıştır. Sürdürülebilir anlayışa göre insan uygarlığı, doğal çevrenin bütüncül bir parçasıdır ve insanların var oluşunun sürekliliği için korumak ve sürdürmek zorundadır. Ülkemizin sahip olduğu zengin potansiyeli tanıtmak ve bu sayede turizm talebini çeşitlendirmek, turizm kaynakları konusunda işletmecilerin dikkatini bu konuya yönlendirerek, sadece güney ve batı bölgelerimiz değil, aynı zamanda iç bölgelerimizdeki yerel kaynakları değerlendirmek, halkı turizme özendirerek sosyo ekonomik gelişimlerine katkıda bulunmak için ekoturizme yönelik projeler geliştirilmelidir.

Yapılan bu çalışmada öncelikle ülkemizin sahip olduğu ekoturizm potansiyeli belirlenmiş, ekoturizm yaklaşımı içerisinde ortaya çıkabilecek sorunlar ve sürdürülebilir bir politika, planlama ve uygulama ile çözüm önerileri doğal ve kültürel sistemlerin zaman içerisinde sürekliliğini sağlayarak, ortaya çıkacak zararların en aza indirgenmesi anlayışı ortaya konmuştur.

KAYNAKLAR

- Aksit, S. (2007) Doğal Ortam Duyarlılığı Açısından Sürdürülebilir Turizm, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Erciyes Üniversitesi, Sayı:23, 2007/ s 441-460.
- Anonim (2009a). <http://www.turcev.org.tr> Erişim Tarihi: (20.11.2009).
- Anonim (2009b). <http://www.kultur.gov.tr> Erişim Tarihi: (17.11.2009).
- Anonim (2009c). <http://www.gefsgp.net> Erişim Tarihi: (18.11.2009).
- Anonim (2009ç). <http://www.denizhaber.com> Erişim Tarihi: (28.11.2009).

- Anonim (2009d). <http://www.lpghaber.com> Erişim Tarihi: (21.11.2009).
- Anonim (2009e). <http://www.kustr.org/?hid=1019> Erişim Tarihi: (18.11.2009).
- Anonim (2009f). www.kuzeydogu.org Erişim Tarihi: (12.11.2009).
- Anonim (2009g). Atlas dergisi, yürüyüş rotaları atlası, 50 düş patikası, doğan burada dergi yayıncılık ve pazarlama.
- Anonim (2009h). <http://www.agaclar.net/forum/> Erişim Tarihi: (13.11.2009).
- Anonim (2009ı). <http://www.exi26.com> Erişim Tarihi: (12.11.2009).
- Anonim (2009i). <http://www.alternatifsporlar.net> Erişim Tarihi: (17.11.2009).
- Anonim (2009j). <http://www.turizmdebusabah.com> Erişim Tarihi: (14.11.2009).
- Anonim (2009k). <http://www.eskisehir.turizm.gov.tr> Erişim Tarihi: (14.11.2009).
- Anonim (2009l). <http://www.tatil.com> Erişim Tarihi: (20.11.2009).
- Anonim (2009m). <http://www.adiyaman.kulturturizm.gov.tr> Erişim Tarihi: (22.11.2009).
- Anonim (2009n). <http://www.arastiran.com> Erişim Tarihi: (17.11.2009).
- Anonim (2009o). <http://www.kenthaber.com> Erişim Tarihi: (18.11.2009).
- Anonim (2009ö). <http://www.main-board.net> Erişim Tarihi: (15.11.2009).
- Anonim (2009p). <http://www.kirklarelikulturturizm.gov.tr> Erişim Tarihi: (21.11.2009).
- Anonim (2009r). <http://www.mardinsehri.com> Erişim Tarihi: (23.11.2009).
- Anonim (2009s). <http://www.bursaturizm.gov.tr> Erişim Tarihi: (23.11.2009).
- Anonim (2009ş). <http://www.hepsitr.com> Erişim Tarihi: (23.11.2009).
- Anonim (2009t). <http://www.turkiyerehberi.com> Erişim Tarihi: (24.11.2009).
- Anonim (2009u). <http://www.nerdedir.blogcu.com> Erişim Tarihi: (24.11.2009).
- Anonim (2009ü). <http://www.yabantv.com> Erişim Tarihi: (21.11.2009).
- Anonim (2009v). <http://www.duzce.turizm.gov.tr> Erişim Tarihi: (25.11.2009).
- Anonim (2009y). <http://www.sad.org.tr> Erişim Tarihi: (28.11.2009).
- Anonim (2009z). <http://www.gatetoturkey.com> Erişim Tarihi: (28.11.2009).
- Anonim (2010a). <http://www.tekirdag.kulturturizm.gov.tr> Erişim Tarihi: (12.01.2010).
- Anonim (2010b). <http://www.rize.kulturturizm.gov.tr> Erişim Tarihi: (11.01.2010).
- Anonim (2010c). <http://www.gumushane.kulturturizm.gov.tr> Erişim Tarihi: (13.01.2010).
- Anonim (2010d). <http://www.kahramanmaras.kulturturizm.gov.tr> Erişim Tarihi: (12.01.2010).
- Anonim (2010e). <http://www.artvin.kulturturizm.gov.tr> Erişim Tarihi: (13.01.2010).
- Anonim (2010f). <http://www.canakkale.kulturturizm.gov.tr> Erişim Tarihi: (11.01.2010).
- Anonim (2010g). <http://www.ardahan.kulturturizm.gov.tr> Erişim Tarihi: (11.01.2010).
- Anonim (2010h). <http://www.malatya.kulturturizm.gov.tr> Erişim Tarihi: (12.01.2010).
- Anonim (2010ı). <http://www.ankaravizyon.com> Erişim Tarihi: (13.01.2010).
- Anonim (2010i). <http://www.gaziantep.kulturturizm.gov.tr> Erişim Tarihi: (13.01.2010).
- Anonim (2010ik). <http://www.marmara.gov.tr> Erişim Tarihi: (13.01.2010).
- Anonim (2010l). <http://www.atliturizm.com> Erişim Tarihi: (13.01.2010).
- Anonim (2010m). <http://www.saglik.gov.tr> Erişim Tarihi: (12.01.2010).
- Anonim (2010n). <http://www.hurriyet.com.tr> Erişim Tarihi: (12.01.2010).
- Anonim (2010o). <http://www.bisikletliler.org> Erişim Tarihi: (12.01.2010).
- Anonim (2010ö). <http://www.nevsehir.kulturturizm.gov.tr> Erişim Tarihi: (13.01.2010).
- Anonim (2010p). <http://www.sinop.kulturturizm.gov.tr> Erişim Tarihi: (12.01.2010).
- Anonim (2010r). <http://www.amasya.kulturturizm.gov.tr> Erişim Tarihi: (12.01.2010).
- Anonim (2010s). <http://www.bolu.kulturturizm.gov.tr> Erişim Tarihi: (12.01.2010).
- Anonim (2010ş). <http://www.aydin.kulturturizm.gov.tr> Erişim Tarihi: (12.01.2010).
- Anonim (2010ş). <http://www.milliparklar.gov.tr> Erişim Tarihi: (13.01.2010).

- Atabay, S. (1998). 21. Yüzyılda Sürdürülebilir Turizm Politikalar, 1.Uluslararası Turizm Sempozyumu, Yıldız Teknik Üniversitesi Basım / Yayın Merkezi, İstanbul, 1-2.
- Avcıkurt, C., Alpar, Ö., (2003). Turizmin bölgesel ekonomik kalkınmadaki Rolü ve Eğridir İlçesi Örneği. Standart Ekonomik ve Teknik Dergi, Yıl: 44, No: 522, Haziran, s. 48-59.
- Bakırcı, M., (2002). Ekoturizm. Ankara: T.C. Turizm Bakanlığı. Turizm Şurası Bildirileri, II. Cilt.
- Bekir, S., 2008. Çoruh Vadisi Kuşları. Doğu Anadolu Turizmi Geliştirme Projesi. İspir, Uzundere, Yusufeli, Kuş gözlem Araştırmaları, s 88.
- Blamey, R.K., (2001). Chapter 1, Principles of Ecotourism, Encyclopedia of Ecotourism.
- Bulut, Y., Yılmaz, H., (1998). Rekreatyonel Turizm Örneğinde Akarsu Turizmi. Doğu Anadolu Tarım Kongresi. Atatürk Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, 14-18 Eylül, s 1545, Erzurum.
- Çağatay, A., Yurdaer, M., KIRIŞ, R., (2002). Ekoturizm İçin Mekan ve Yerel Toplulukların Katılımının Planlanması. T.C. Turizm Bakanlığı 2. Turizm Şurası Bildirileri, s, 205, Ankara.
- Çolak, A., (2001). Ormanda Doğa Koruma. Milli Parklar ve Av Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü Yayınları. S, 19-25, İstanbul.
- Demir, C., Çevirgen, A., (2006). Turizm ve Çevre Yönetimi Sürdürülebilir Gelişme Yaklaşımı. Nobel Yayın Dağıtım, s 86, Ankara.
- Doan, T.M., (2000). The Effects of Ecotourism in Developing Nations: An Analysis of Case Studies. Journal of Sustainable Tourism, Vol,8 No,4 pp: 288-304.
- Dowling R. K., (1993). An Environmentally Based Approach to Tourism Planning. PHD Thesis, School of Biological and Environmental Sciences, Murdoch University, Western Australia.
- Ecer, R., (1994). Akarsu Turizmi, Turizm Bakanlığı Yatırımlar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Ekim, T., KOYUNCU, M., VURAL, M., DUMAN, H., AYTAÇ, Z., ADIGÜZEL, N., (2000). Türkiye Bitkileri Kırmızı Kitabı (Eğrelti ve Tohumlu Bitkiler). Barışcan Ofset, s 243, Ankara.
- Erdoğan, N., (2003). Çevre ve (Eko)turizm. Pozitif Matbaacılık, Ankara.
- Işık, K., Yaltırık, F., Akesen, A., (1997). Ormanlar, Biyolojik Çeşitlilik ve Doğal Mirasın Korunması.Orman Bakanlığı XI. Dünya Ormanlık Kongresi Bildirileri. Cilt: 2, Sayı, 6.
- Karaman, M.R., (2002). Ekoturizm Yaklaşımında Verimli Toprakların Korunması ve Ekolojik Dengenin Önemi. T.C. Turizm Bakanlığı, II. Turizm Şurası Bildirileri. II. Cilt, s, 139-154, 12-14 Nisan Ankara.
- Kurdoğlu, O., (2001). Koruma Alanları ve Ekoturizmin Karadeniz Bölgesi Açısından İrdelenmesi. Türkiye Ormanlılar Derneği Yayını, Orman ve Av, Sayı 4, s: 4.
- Kiliç D.T., Eken, G., (2004). Türkiye'nin Önemli Kuş Alanları – 2004 Güncellemesi. Doğa Derneği, Ankara, Türkiye.
- Leung, Y., MARİON, J.L., Farrell, T.A., (2001). The Role of Recreation Ecology in Sustainable Tourism and Ecotourism. CAB International
- Oruç, O., (2004). Bir Alternatif Turizm Türü Olan Doğa ve Atlı-Spor Turizminin Kastamonu Örneği Üzerinde İrdelenmesi. Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı. s 121, İstanbul.
- Özbey, R. (2002) Küreselleşme Sürecinde Sürdürülebilir Turizm Kalkınması , Sustainable Tourism Development In Globalization Progress"Globalization and Sustainable Development, International Scientific Conference, Blook4, pp.135-150.

- Tunç, A., Saç F., (1998). Genel Turizm Gelişim ve Geleceği. Detay Yayıncılık. Ankara.
- Uckun, C.G. VE Turkyay, O. (2003) Alternatif Turizm Türlerinin Sürdürülebilirliği, Türkiye'nin Alternatif Turizm Potansiyeli ve Güncel Sorunları Konferansı, 3-4 Mayıs, Çankırı.
- Yücel, C., (2002). Turizmde Yükselen De er: Ekoturizm , TÜRSAB Ar-Ge Departman , Nisan, 2002.
- Yürik, E.Ö.,(2003) Turizmin Geleceği: Ekoturizm, Türkiye'nin Alternatif Turizm Potansiyeli Güncel Sorunlar Konferansı, 3- 4 Mayıs, Çankırı.